

Приморске новине

лист ССРН ОПШТИНЕ ВУДВА

76

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА V • БРОЈ 75 • 25. ФЕБРУАР 1976.

ЦИЈЕНА: 2 ДИНАРА

ПРЕД ГОДИШЊИЦУ СМРТИ ВЕЉКА ВЛАХОВИЋА

СВЈЕТИОНИК ОКРЕНУТ КА БУДУЋНОСТИ

ПЛЕМЕНИТИ ЉУДИ СУ ПОПУТ ЗВИЈЕЗДА: КАДА ОДЛАЗЕ, ОСТАВЉАЈУ ЗА СОБОМ БЛИСТАВ ТРАГ. И КАДА ПРЕСТАНЕ ДА КУЦА, ЊИХОВО СРЦЕ НЕ ПРЕСТАЈЕ ДА ДРУГА СРЦА ПОКРЕЋЕ У БОРБУ ЗА БОЉИ ЖИВОТ. ЊИХОВА ПЛАМЕНА БУКТИЊА ОСВЈЕТЬАВА ПУТ ГЕНЕРАЦИЈАМА КОЈЕ ДОЛАЗЕ.

РИЈЕ ГОДИНУ ДАНА, 7. МАРТА 1975. ГОДИНЕ, смрћу друга Вељка Влаховића читава наша домовина остала је сиромашнија за великог револуционара и комунисту, за један неупоредиво луцидан дух и свестран ум, за изузетног мислиоца који је непрестано богатио теоретски фонд СКЈ и теорију о самоуправљању.

За Вељка Влаховића може да се каже да је живио пун људски живот. За њега је свака достигнута граница била само полазна тачка новог освајања. Због тога је и истицао да је револуција процес који тече, а никако финално људско дјело. Имао је дух истраживача који посаже за истином и онда када је она горка и опора. Бавио се теоријом,

ВЕЛИКИ РЕВОЛУЦИОНАР

...СМРЋУ ДРУГА ВЕЉКА ВЛАХОВИЋА" — рекао је друг Тито — „настало је у редовима Савеза комуниста Југославије једна велика празнина. Али, то баш и обавезује чланове нашег Савеза комуниста Југославије да буду чим активнији, да чим више личе на лик Вељка Влаховића, на његову активност и његову револуционарну непомирљивост. Физички нестанак друга Вељка из наших редова није и нестанак његовог духа, његових дјела, његове револуционарне активности, његовог доприноса који је дао нашој Партији и нашим народима. Вељко Влаховић је, као велики револуционар, сагоријевао па послу. Он је радио до задњег дана и такорекућ сагорио на раду. Тиме је он нас много задужио. Својим животним дјелом, својом жртвом, својим животом који је дао, задужио је све наше народе да га памте на тај начин што ће ићи путем каквим је он ишао. Комунисти морају бити такви комунисти као што је био Вељко Влаховић..."

не ради научне славе, већ што је то била унутрашња потреба бескомпромисног борца.

Био је човјек огромне револуционарне снаге којом је знао да надахне масе, да их организује и води у акције. Није дозвољавао да му вријеме противче „изадлећа“. С њим је и у њему растао и стао у горостасну фигуру револуционара.

Имао је снагу дива, ширину и дубину мисли филозофа, храброст Прометеја и топло срце пјесника. Све што је припадало људском уму, болу и радости, била је његова преокупација. Тај пјесник међу револуционарима, био је непомирљив према свему што је преживјело, назадно и труло. Говорио је да су револуција и уметност подруге које су саткане од

снова, борбе и стварности. Као сањар и алхемичар својим револуционарним дјеловањем претворао је снове у најреалији збиљу. Искру Париске комуне распламсавао је у живу буктињу самоуправљања. Био је тако велик и племенин, а, ипак, скроман као и сваки истински револуционар.

Читавог живота, испуњеног борбом до посљедњег даха, поносно и непокољиво носио је пламен револуције, и то где год се налазио, да би и сам постао један од најсјетлијих зрака прекрасне југословенске буктиње. Његов животни пут, дјело и идеолошко опредељење били су и остају свјеже инспирације мисли и акција за савременике и будуће генерације.

Радио је на бројним дужностима — свуда где су га слали његова Партија и друг Тито. Бавио се људима и појавама, дипломатијом и идејношким образовањем, теоријом и непосредном праксом, најкрупнијим свјетским проблемима и дневним задацима — увијек и свуда с подједнаком озбиљношћу и преданошћу. Био је риједак ерудита, познавац умјетности и филозофије, ватрен себесједник и уједњиви полемичар. Изнад свега вољио је људе, који су му љубав узвраћали са особитим поштовањем. За све је имао доволно времена, снаге, пажње и племените радозналости. А све што је радио — чинио је на особен начин: мирно, сабрано, сталожено, темељито, разложно, стрпљиво, студиозно, проницљиво, принципијелно и упорно. Поред свих животних тегоба и узбудљивог живота неуморног револуционара знао је да сачува своје унутрашње спокојство. Живи вулкан револуционара није ни у чему нарушавао хармонију његове изузетне личности. Такав став према људима, проблемима, пословима, тешкоћама, задовољствима задржавао је до задњег свог дана. Зато је тешко дочарати димензије тако богате и свестране личности, ватреног и пожртвованог револуционара и неуморног прегаоца. Зради те људске ватре што је горела и сјала деценијама, њихови одблесци и топлота трају у људима којима је све своје снаге завјештао.

Обраћајући се човјеку, говорио је да „човјек увијек треба да буде човјек, да покуша да то увијек остане, и то не у оном смислу кад се то човјек пише са великим словом „Ч“, него у смислу људскости, у смислу садржајности његовог рада. Не бити малодушан, вјеровати у себе, али никад не претпостављати себе другима“. Ове ријечи проистицале су из животног става и најдивнија су порука генерацијама које долазе. Таквим ставом и Вељко Влаховић живи у најхуманију епоху наше земље и читавог свијета — и у њој заузео истакнуто мјесто, сличан свјетионику окренутом ка будућности.

Племенити људи, какав је био Вељко Влаховић, су попут звијезда: када одлазе онда за собом остављају блистав траг. У пламену самоуправне буктиње у Југославији искри његов живот и дјело. Својим ставом, личношћу, животом, својим хтјењима и остварењима, својим радом и одрицањем, он је уградио себе у најхуманију епоху наше земље и читавог свијета — и у њој заузео истакнуто мјесто, сличан свјетионику окренутом ка будућности.

Драго СТАНКОВИЋ

Пирровање

П остили су Црногорци твођелима и мјесецима, уз качамак фурметигови и воду дрељи чову. Јели су и хљеб од козолца и кочање од купуса, тукли кору од куна, сако до би за празнице имали јела и птића у изобиљу. Поглије, тога, настављао се пост, дуг и мучан. Прича се је да владика Петар I, видјејши то чудо, рекао: отприлике: „Несрећни народе, што чиниш од себе? Ратници мјени, ако наставите тако, сагријећете себе и своју чељад! Остаде прича да му је један промуђурији главар одговорио: Свети владико, прокуки свакога ко таје буде даље чинио! Едини тако можеш искоријенити ово зло из народа. Иначе, то сами нећemo никада одједном учити. Јер нико неће да буде гори од комшије.

Владижи га не послуша, те га пирровање, као обичај неки, оставде међу најама, као проклетство. Данас се од тога доба мало што измијенило, сеј што су божићни празници уступили мјесто свадбама претилицима, банкетима и другим светковинама, које се из дана у дан умножавају на радост нашу постројачку. Чак су и сахарне почеле да попримају изглед светковина, гдје се у трпезу обилату и чашицу пуну почиње име покојника и распредају приче од Кулића бана све до данашњег дана.

Мјерили су се људи по „јачини“ пира и ранци, али се углед у братству и племену стицао по чојству, јунајству и по раду пријатељом. Сада је мало нешто другачије: пиреје се све чешће и све бjeшћe, па су ранџија људска вредновања почела да тање и да уступају мјесто — трпези, да се по њој људи мјере — хвале или куне. Ко највише потроши, чија је трпеза најобилата, тоне „нумера“ нагло скаче. Клањају му се, не питајући одкуда му „благо цара Радована“. И, ето, првом приликом ћemo се потрудити да комшију превазиђемо бар у нечemu, да би нам углед, кроз повећану потрошњу, што јаче заблестао. А сви подједнако не можемо — губијемо најјесу једнахи. Међутим, за светковине нема равнања према губерима, јер тада сви и све можемо. То што ће чељад постти послије тога, што дјеца нећe имати потребне књиже као да није важно према оном пријатељском дошантавању: „Алал ти вјера! Видо је код Станоја свега и свачега, али си га ти превазишао!“. Неки ће због тога отићи иза решетака или су отишли, јер су поистовјетили државне „хесе“ са својима. Али, зар је и то важно, ако ћemo се дуго сјенати њиховог богатшког сјаја и каваљерства?

Чудан је обичај међу најама завладао: да се надмене мјеријимо! Људи све могу: и да стварају и да мјењају обичаје. Чудни обичај пирровања дошао је у сукоб с најама самима. Зар није пријеме да га ускладимо с могућностима — ради даљег друштвеног напретка, ради напретка најама који ћemo водити рачуна о освједоченим људским вриједностима.

Димитрије Јововић

АКТИВ КОМУНИСТА НЕ ОСЈЕЋА СЕ ДОВОЉНО

РАД АКТИВА КОМУНИСТА — непосредних произвођача, као тијела ОК СК Будва, који сачињавају 19 чланова делегираних из основних организација удруженог рада не одговара резултатима које постиже будванска партијска организација. Док остала тијела Конференције — сталне и повремене комисије и друге радне групе — систематски прате и проучавају одређена друштвено-економска и идејно-политичка питања и поспјешују рад основних организација и Општинске конференције Савеза комуниста, чинећи га садржајнијим, актив комуниста непосредних произвођача не постиже иоље запаженије у спајању. Такође није осјећа се утицај бивог тијела, посебно када су у питању стамбена политика, социјалне неједнакости, проузроковане незаконитим и друштвено-неоправданим стицањем имовине, слабости у политици запошљавања, расподјели личних доходака и дохотка учишице, узурпирање самоуправних права радника, под фирмом залагања за њихове интересе и сличне девијације које се још увијек провлаче у овој средини.

Радни људи и комунисти Будве очекују да се у свјетlostи ријечи и мисли друга Тита, изражених у интервјуу „Вјеснику“, размотре дјеловање достигнућа и пропуста на реализацији уставног концепта и у спровођењу одлука Десетог конгреса СКЈ, Шестог конгреса СК Црне Горе и Општинске конференције СК Будва. Једна од тешкоћа да Актив радника комуниста успјешно дјелује јесте и то што је током туристичке сезоне сваки члан овог тијела ангажован на свом радном мјесту, док се за вријеме зимског периода они текшико могу сакупити, с обзиром да појединци користе зимски одмор и у иностранству.

— Нијесмо задовољни радом актива комуниста непосредних произвођача — рекли су нам предсједник Општинске конференције СК Будва Блажко Ивановић и секретар Комитета Милан Митровић. — Очигледно да није направљен најбољи избор, па треба хитно предузети одговарајуће мјере да би се преовладала инерктност овог тијела. Слабости које су уочене у досадашњем раду нијесу посљедица неопредијељености чланова овог актива, већ више по мањкању искуства у политичком раду и недовољног познавања текуће политичке проблематике.

ТЕРМИН СЛОВОДА ИЗРАЖАВА један од најосновнијих појмова људске мисли и праксе. У филозофији и психологији проблем људске слободе најчешће се поставља као питање да ли човјек располаже слободном вољом да чини оно што чини. У потрази за одговором на то питање развијле су углавном двије супротне теорије: детерминизам и индетерминизам. Представници недијалектичког детерминизма порицали су сваку слободу човјекове воље, сводећи његово понашање на израз апсолутно схваћене предодређености, као што су „божја воља“, „судбина“, „фатум“ и слично.

Представници индетерминизма одлазили су у другу крајност, тврдећи да човјек посједује оригиналну и потпуну аутономну слободу воље, која је, у својој суштини, независна од датих услова човјековог дјеловања.

Проблем људске слободе поставља се прије свега, у облику питања: како човјек постаје слободан и који су услови остваривања слободе? Одговори на ова питања су различити и многobrojni или два су основна: антрополошки и социолошки. Први заступа „природно-правну“ филозофiju по којој је човјек слободан тиме што је човјек: рађа се слободан и слобода је његово урођено „природно“ право (што није тачно, јер човјек постаје слободним само у друштву). Други одговор везује слободу за однос човјека и друштва, за друштвене услове човјека. У склопу ових одговора, према марксистичком схватању слободе, људску слободу, у најширем смислу те ријечи, треба схватити као

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ

Марксистичко схватање слободе

човјекова могућност да остварије као своје материјалне и духовне потребе тако и све своје људске квалитетe.

Рјешење проблема човјекове слободе мора поћи од испитивања свих битних услова остваривања слободе, а њих има много, али најважнији су: сазнаји; јер је услов човјековог дјеловања колико је он упознао све природне и друштвене законе, психолошке: да би био слободан човјек мора у датој ситуацији, поред схватања и разумијевања објективних околности, и субјективно бити сагласан са оним што ради. Дакле, „потребно је не само да човјек објективно може оно што хоће него и да субјективно хоће оно што може, односно да може да неће оно што му се намеће против његове воље“.

Дисциплина, односно самодисципли на у Савезу комуниста је објективна нужност. Њој се сви чланови морају покоравати, јер то проистиче из шире историјске потребе, друштвеног интереса и циља авангарде. Али, да ли ће та нужност бити за одређеног члана принуда или елеменат слободе, зависи од тога да ли је о субјективно психолошки могао прихватити дисциплину, или не; социјално-политички, јер човјек је у различитим степенима развија и друштвима постизао различите степени слободе. Општи пропрес људске слободе је очигледан; морални, јер човјекова морална зрелост је услов његовог слободног пона-

шања у друштву; јер поштовање првих норми чини специфичан услов слободног понашања у оквиру друштвеног система.

Према томе, слобода није само спој знаја чујности него и њено превазилажење у границама људских могућности и друштвено-историјског тренутка. Слобода човјекова у класном друштву није стварна слобода него само илузija о слобodi. Стварна слобoda је могућa само у друштву у којем је укинута експлоатација као начин постојања дотичног друштва. А смишљање људског развоја је у омогућавању свестраног развоја сваког појединца. Марксизам полази од тога да је слободан развијат сваког појединца услов слободног развоја за све. Ово значи да су лична и друштвена слобoda нераздвојно повезана и да чине дијалектично јединство: борба за слободно друштво има свој прави смисао, ако се том борбом остварије и све већи степен личне слободе. Устав СФРЈ истиче да су „слободе човјека ограничene само једнаком слободом других и интересима социјалистичке заједнице утврђеним Уставом. Свако је дужан да поштује слободе и права других и одговоран за то“.

Слобода никада није дата једном заувијек него је ваља схватити као континуирани историјски процес у коме човјек, као актер историје, проширује границе свог сазнања и сво-

јих моћи, а тиме и границе своје људске слободе. Она се не може у тренутку освојити, јер има своје пуно рађање у незаустављивом процесу, али она је изгубљена у сваком оном тренутку када човјечност у човјеку затије.

Увијек када и слобода у питању је човјек, а сама слобода је друге имене хуманистета. Најосновнији морални императив јесте захтјев да се човјек не смји сводити на неко средство, на нешто што он није сам, већ мора да буде циљ друштвеног живота. Историјски хуманизам и човјекова слобода остварују се кроз друштвени праксу, а не јаловим и пуким декларацијама. Пракса је овдје полазна база човјековог ослобођења од свих облика отуђења у класном, спознајном, културном и другом смислу. Пут свестране човјекове слободе води кроз ослобођење рада, јер једино својим стваралачким дјелом човјек превладава нужност и афирмише себе као слободно биће. И Интервију друга Тита загребачком „Вјеснику“ стваралачка је критика нашег историјског тренутка, достигнућа и пропуста, као и позив на критичко и самокритичко саглављавање рада и дјеловања и позив на стваралачку акцију и превазилажење бројних слабости и пропуста.

Наша радничка класа, предвођена Савезом комуниста с другом Титом на челу, јесте онај непобједиви Херхул, који ће око себе очистити све што стоји на нашем стваралачком путу изградње самоуправног социјалистичког друштва, да се изгради живот окруженим љепотом и слободом, која ће човјека стално подстицати на нова стваралачка дјела и подвиге.

Драго СТАНКОВИЋ

ТРИ ПИТАЊА — ТРИ ОДГОВОРА

Стварност претекла визију

ПОЧЕВ ОД ОВОГ БРОЈА, „ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“ отварају рубрику у којој ће о Будви говорити њени суграђани — они који су дуже времена пратили њен раст и развој, биљежили њене успјехе, грешке и пропусте, који су настајали на тој узлазној линији, насталој за релативно кратко вријеме. Истовремено, предлагаће што би требало учинити, како би наш град, односно цијела општина, изгледали још боље и љепше.

Рубрика ће садржати три питања: ШТА ВАМ СЕ СВИДЕЛО У БУДВИ ПОРЕД ОНОГА ШТО ЈЕ ПРИРОДА ДАЛА, ШТО ВАМ СМЕТА У БУДВИ И ШТА ПРЕДЛАЖЕТЕ ДА БИ ЊЕН ПРОСПЕРИТЕТ БИО ЈАСНИЈЕ ТРАСИРАН?

НАШ ПРВИ САГОВОРНИК је Милан Новићић, директор предузећа за промет, приказивање и производњу „Зета филм“, који је у нашем граду, са прекидима, од 1953. године.

— ... Са породицом сам дошао у Будву још 1953. године на једномјесечни одмор, којег смо провели у хотелима „Романија“ и „Милочер“. Све што сам до тада знао о Будви и њеној околини, постало је блиједо у односу на утисак који сам тада понио. Поред прекрасне природе, великих плажа и бистрого мора, Будва је нудила гостопримство, тако да је боравак у њој био, заиста, пријатан. Будва ме је толико освојила да сам дводневно дошао да радим у овом граду.

— ... Када сам као предсједник Одбора за привреду у Скупштини општине Будва, у периоду од 1956. до 1960. године, износио своју визију Будве, сматран сам фантастом. Међутим, Будва се развијала, чак брже од

Милан Новићић

НА МАРГИНАМА НАЦРТА ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА

Боља трговина и саобраћај

АО компонента туристичког развоја, трговина није довољно развијена у будванској општини. Њени капацитети су веома уситњени и, углавном, класичног типа. А познато је да трговина мора водити рачуна о интересима становништва и привреде и ресник товати улогу њиховог снабдевача.

Бројни туристи смјештају се у собама приватника, или камповима, а хране се у сопственој режији, што значи да су упућени на разне трговинске радње у којима купују животне намирнице и другу робу.

Поставља се питање: шта је све будванска трговина могла да понуди становницима и гостима: у 1974. години, па примјер, она је расположала са шест самопослуга и 69 продавница разне робе. Све оне захватиле су око 6000 квадратних метара. С обзиром на број потрошача, продајни простор био је прилично скучен. Трговином се током претпрошле године бавило око 30 различних организација које су оствариле око 150 милиона динара промета. Само је једна — „Јадран“ из Будве — конституисана као основна организација удруженог рада. Она је у укупном промету учествовала свега са 20%, док су лавовски дио одијеле продајнице чија су матична превозница ван подручја наше општине.

Не задовољава ни квалификациону структуру особља у трговини. Очигледно је да овај регион, који се сматра изузетно атрактивним и у свјетским туристичким круговима, захтијева савремену и модернизовану трговину, па је разумљиво што ће јој се у наредном петогодишњем периоду поклонити дужна пажња. Потребно је створити економски снажну организацију, модернизовати професионалну мрежу, савремено опремити продавнице, повећати њихову пропусну моћ, по величини квалификациону структуру кадрова и увести савремену унутрашњу организацију рада. Очекује се да ће у овом раздобљу бити завршен тржни центар са 6500 квадратних метара површине.

„Јадран“ ће до 1980. године уложити 20.000.000 динара у изградњу и модернизацију магацина, складишта и продавница, као и за набавку транспортних средстава. Превоз ће се и коришћење покретних продавница и аутомата, што ће све утицати да трговински промет расте по простираној годишњој стопи од 20%.

Неће бити заборављен ни сеоска подручја. Да би се помогло развоју пољопривреде, обезбиђени су њено редовно снабдевање репроматеријалом и неопходним системом алатом, који је до сада набављен у Котору, Цетињу, Тивту, Бару и осталим сусједним мјестима.

Значајну улогу у развоју трговине треба да одигра и Јадрански сајам који не изграђује само обавезу према потрошачким масама различних добара, већ испуњава и битну претпоставку за пословне акције производача и трговине.

„ЈАДРАН“ ЋЕ ДО 1980. ГОДИНЕ ИНВЕСТИРАТИ ДВАДЕСЕТ МИЛИОНА ДИНАРА

Као неодвојиви дио туристичке понуде, саобраћај је важан фактор промета: од тога какви су нам путеви и превозна средства, умногом ће зависити развој сваког туристичког мјеста. Будванска општина је преко јадранске магистрале повезана са приобалним дијелом наше земље и њеном унутрашњошћу. Ова цеста, међутим, нема одговарајућу пропусну моћ — широка је свега седам метара, има доста оштрих окука, нагиба и опасних прелаза — једном ријечју заостаје за европским стандардом.

Локални саобраћај, који се углавном одвија преко котарског предузећа „Аутобуска“, такође не задовољава, нарочито у вансезони, односно зими, када нема довољно липија. Након пуштања у саобраћај пруге Београд — Бар, крајем маја ове године, треба очекивати велики прлив путника на наше подручје, што подразумијева побољшање локалног саобраћаја.

Посебно забрињава поморски саобраћај, који је потпуно неразвијен. Будва, наиме, није повезана бродском линијом ни са једним мјестом на јадранској обали!

И ПТТ служба заостаје за потребама. Њени капацитети су сасвим недовољни, па до 1980. године треба изградити нову пошту у Будви, док ће поште у Бечићима, Светом Стефану радити и током зime.

С. Грегорић

У Бечићима се припремају за изградњу прве фазе канализационог система

МЈЕСНА ЗАЈЕДНИЦА У БЕЧИЋИМА пришла је изради конструкције финансирања изградње прве фазе канализационог система Будва — Бечићи — Рт Завала, одакле се спроводи испуст у море. Према инвестиционом програму, за подручје Бечића вриједност радова износила је 9.800.000 нових динара, а сунвеститори би биле радне организације које имају своје хотеле и одмаралишта на бечићкој плажи. Износ њиховог учешћа, према најреткој конструкцији финансирања, био је одређен на основу величине корисне површине објекта и капацитета лежаја.

На подручју Бечића девет радних организација имају своје објekte од чврстог материјала, чији се капацитети крећу од 130 до 2500 кревета. То су Хотелско-туристичко предузеће „Монтенегротурист“ ООУР Бечићи, Хотел „Београд“, Међународни омлађински центар, „Путник“ РОХ, Одмаралиште „Наптагас“, Титово Ужице, „Ганимет Тербеши“, „Цетиње“ и „ПТТ Београд“.

Очекујемо да ће све радне организације прихватити свој дио учешћа у финансирању изградње водовода, рекао нам је Љубо К. Борета, предсједник Мјесне заједнице Бечићи. — Ово тим прирешило сви добро знају да је проблем канализације постало толико акутан и не трги даље одлагање. На плажи Бечићи — најљепшој на Јадрану, док се не заврши канализација, више не можемо дозволити изградњу ни једног објекта. Са представницима радних организација већ смо ступили у разговоре и ускоро ће бити потписан самоуправни споразум.

Мјесна заједница Петровца у акцији

Мјесна заједница Петровца сигурно је једна од најактивнијих у нашој Републици. Јуди који радију јој и они који јој стоеју на челу, од самог њеног форирања, својски су пришли рјешавању многих важних питања. Овде, уистину, не постоји проблем активности. Напротив, Мјесна заједница покреће много тога да се поставља питање: може ли се све то одједном завршити, односно могу ли се за све то обезбијeditи потребна средства? За тако успјешну активност, подсећамо, Мјесној заједници Петровца је прошле године додијељена Ноћемарска награда, највеће друштвено признање у нашој општини. Оваква дјелатност Мјесне заједнице је, поред осталог, и видан до-принос настојањима која се перманентно чине у општини да се демократизује поступак доношења одлука, па рочито оних које су од битног значаја за радне људе и грађане.

Прије извјесног времена одржан је у Петровцу, на обострану иницијативу, састанак-договор Извршног одбора Скупштине општине и руководства (у проширеном саставу) Мјесне заједнице. У скоро петочасовно врло корисној размијени мишљења о најактуелнијим питањима, која тиште грађане Петровца, тражена су права и потпуна рјешења за низ ствари. Том приликом другови из Мјесне заједнице су, из dugачког списка још неријешених питања, ипак издвоји-

лили нека која се више не могу одлагати и на чијем се рјешавању мора, такође, брзо радити. То су, прије свега, аутобуска станица, канализација, пословни простор (до сада некоришћен) за трговину, затим завршетак друштвеног дома. Констатовано је да је нужно предузети све мјере да се овај толико важан објекат што прије заврши. Интимно се мисли да се не би смјело десити да се Фестивал „Дани музике“ и главна туристичка сезона дочекују без друштвеног дома, а да би његова градња била окончана треба наћи још најмање милион нових динара.

Као што се зна, у Петровцу годинама стоји отворен проблем аутобуске станице. Очигледно је да је њена садашња локација више неодржива и да је, до почетка главне туристичке сезоне, треба преселити на погодније место. Представници Мјесне заједнице већ знају које је место у Петровцу, па се, везано за ту нову локацију, помиње и одређена висина средстава коју треба обезбијeditи да би се аутобуска станица преселила, као и да би се, за сада, изградио минимум пратећих и других објеката, неопходних за њено пуштање у промет.

Канализација, као једно са најважнијим питањима, садашњег тренутка друштвено-економског развоја Будве, присутно је, такође, као проблем број један, и у Мјесној заједници.

Сајијајнији Евидентно је да и у Петровцу постојећи колектор треба проширити, као и да се без одлагања треба позбавити секундарног канализацијом, што, преведено на обичан језик, значи да се неизоставно и то под хитно, изврши пријење на главни колектор насеља Брезине. У Мјесној заједници не гаје илузију да ће све ово мало да кошта. Напротив, овдје, чак, дosta одређено, помињу не мали износ средстава, која ће бити потребно прибавити. Охрабрује иницијатива и чињеница да су грађани Брезине спремни да за пријење на главни колектор сами обезбиједе знатна средства, као помоћ једној толико потребној и значајној акцији Мјесне заједнице.

О трговини и трговачкој мрежи Петровца исто тако је било дosta говора. Уз констатацију не баш завидног стања ове мреже и њене садјевености, чуло се низ сугестија и предлога. Једна од њих јесте: да се испитају могућности куповина, за потребе трговине, оног пословног простора који, све до сада, стоји неискоришћен. Речено је да је садашња цијена тог простора, који се нуди, прилично повољна, па да би га, и због тога, требало читавог купити. Рачуна се да би то, уз низ ствари и питања која ће се упоредо пријешавати, умногом допријењило унапређивању и осавремењивању трговине и трговачке мреже на подручју Петровца.

М. П.

НА МИЛОСТ И НЕМИЛОСТ ТРГОВАЦА

иста, може наћи увијек квалитетна роба.

То што су цијене на будванској и петровачкој пијаци напрене не треба да нас чуди, јер су снабдјевачи обично ситни производи који на пијацама излазе с врло малим количинама робе. Још када се појаве накупци, што није ријетка појава, онда радник с мањим примињима не треба да се појављује на пијаци.

Иницијатива Мјесне заједнице Будва II да се у оквиру ССРН формира Савјет потрошача, који ће се старати да се ситуација у трговини побољшава на тај начин што ће указивати на слабости и незаконите радње биће, свакако, први корак на путу заштите потрошача од некоректног понашања у трговини.

Димитрије-Дима Јовановић, предсједник Мјесне организације ССРН Будва I, каже да су на идеју о формирању Савјета потрошача дошли баш због неуређеног снабдјевања грађана. То се нарочито осјеја у периоду од касне јесени до раног прољећа, док је за вријеме туристичке сезоне ситуација далеко боља.

— Истина је — рекао нам је — у предности смо мјесни имамо кола, јер не морамо бити везани за услуге будванских трговца. Имамо утисак да у најмама долази само оно што неће да приме трговци у другим мјестима. Није упитање са моје воће. Ја, на пример, у неким нашим радњама не бих узео сухомеснати производ кад би ми га поклањао. Овдје бих изузео БИМ „Славију“, где се, за-

МИНУЛИ РАД

КАО ТЕРМИН, МИНУЛИ РАД потиче још из предмарксистичке политичке економије. Употребљавали су га Давид Рикардо, Адам Смит и други представници грађанске политичке економије, што је доказ да су и они морали узети у обзор категорију минулог рада. Без њега је, наиме, немогуће разматрати процес производње и друштвене репродукције, јер су процес рада и минули рад међусобно повезани.

Маркс је употребљавао и друге термине истог значења опредмећени рад, нагомилани производни рад, акумулисани рад, материјални рад и тако даље. У свакодневном говору минули рад замјењује се терминима: бивши рад, претходни рад, дугогодишњи рад.

У процесу човјековог рада, који чине и средства и предмети рада, како каже Маркс, „рад се спојио са својим предметом“, то јест он се опредметио. Другим ријечима, производ рада се фиксирао у једном предмету — дошло је до опредмећења рада. Јудски рад се, према томе, дијели на минули, опредмећени рад (средства за рад, предмети рада, односно средства за производњу) и живи рад, то јест непосредно трошење људске радне снаге. Познато је, међутим, да се у процесу производње израђују разни предмети, при чему се ствара вриједност, али и вишак вриједности. Дакле, не само вриједност потребна за издржавање радника и репродуковање његове радне способности (потребан рад) него и вриједност која прелази те границе (вишак рада), а употребљава се за проширење производње и све друге друштвене активности ван ње — за резервни фонд и за издржавање непродуктивног дијела становништва. То значи да се минули рад увећава на основу вишака рада, односно да од количине минулог рада зависи не само друштвено богатство него и темпо његовог укупног развијка, у првом реду производних снага. Другим ријечима, гледано са општедруштвеног становишта, минули рад је једнак цјелокупном друштвенному богатству. Наиме, у оквиру радне организације у минули рад убрајају се сва основна средства — све машине, оруђа рада, зграде, саобраћајнице и производно земљиште, затим новчана средства за инвестиције, вриједност опреме и залиха, као и објекти у изградњи. Ова друга основна средства дијеле се на цјелокупна средства акумулације — средства пословног фонда, заједничких резерви, резервног и фонда ризика, разлику између прописане и функционалне амортизације — и на средства заједничке потрошње, изузев дијела који се распоређује на личне доходке. Према томе, у минули рад улазе сва средства која постоје у радиој организацији осим оних која су намијењена за личне доходке.

Минули рад је, према томе, опредмећени рад радника, дио њиховог вишака рада у одређеној друштвеној функцији. Другим ријечима, то је дугогодишњи рад појединачца, радних заједница, свих производних чланова друштва у току једне или више генерација, то јест свеукупно производно друштвено богатство. Када се то има у виду, схватљива је вишеструка заинтересованост радника за минули рад у условима само

управног социјализма. У тим условима они имају право да учествују у расподјели и по основу минулог рада. И не само то, већ они су најживље заинтересовани за рационално коришћење свих средстава минулог рада, а нарочито оних која се троше у процесу друштвene репродукције. Свако отуђивање тих средстава од радника подразумијевало би негирање, или покушај негирања, самоупра вљања. Радник је, исто тако, заинтересован и за сразмјеран однос између минулог и живота рада, то јест за најбољи могући распоред људи и средстава за производњу, и то не само у појединим областима него у цјелокупној друштвеној дјелатности. Као самоуправљачу, раднику је својствено планско усмјеравање и регулисање односа који искрсавају на релацији минули рад — живи рад. Из овога произилази да не може постојати оправдана да се категорија минулог рада поистовећује са оним што се назива додатак на проведени радни стаж, како се то понекад у пракси схвата.

Уставно-правно конституисање института минулог рада јесте, у ствари, израз настојања и става да се системски и организовано обезбједи да радни човјек буде у што реалнијој позицији да утиче на укупан друштвени живот и да однос између његовог друштвено-економског и политичког положаја и његовог рада и доприноса буде што складнији.

ООУР „Словенска плажа“ припрема се за дочек гостију који ће стизати пругом

У СУСРЕТ ПРУЗИ БЕОГРАД — БАР

У „Монтенегротуристу“ су задовољни сарадњом са скupштинама општина на чијим подручјима ово предузеће обједињава туристичко-угоститељске капацитете. У неким општинама формирани су и одбори за прихvatате гостију чија се најезда очекује пуштањем у саобраћај пруге Београд — Бар. Међутим, у заједничкој акцији на припремама испоставило се да ће бити још неких проблема који су мимо економске моћи „Монтенегротуриста“ и општина на чијој друштвеној дјелатности. Као самоуправљачу, раднику је својствено планско усмјеравање и регулисање односа који искрсавају на релацији минули рад — живи рад. Из овога произилази да не може постојати оправдана да се категорија минулог рада поистовећује са оним што се назива додатак на проведени радни стаж, како се то понекад у пракси схвата.

Побједници на прошлогодишњем Републичком квизу музичке омладине Црне Горе, екипа из Петровца у саставу: Дубравка Чобреновић, Зорица Пивић и Миодраг Вучинић, ученици Основне школе „Мирко Срзентић“ из Петровца, још увијек чекају на освојену награду — стереомагнетофон. Протекло је девет мјесеци од завршетка такмичења. У међувремену су се петровачки основци и њихова наставница музике Зага Радуловић обратили

свега, мисли на реконструкцију водовода у Улцињу и Титву и на изградњу надвожњака на жељезничкој станици у Бару. Наиме, како се претпоставља, рампа на траки у Бару, због маневрисања везова, биће спуштена у 24 часа 14 часова, што би за нормално одвијање саобраћаја према Улцињу било катастрофално.

— Моје је мишљење — рекао је Владимир Митровић — да за сада не можемо знати што ће нам све донирати пруга Београд — Бар. Извесно је само да ћемо имати већи прилив домаћих

гостију. Сматрам да је неспремно дочекујемо, мада смо се у оквиру „Монтенегротуриста“ ангажовали да сагледамо неке могућности за прихватање гостију. Са Жељезничким транспортним предузећем Београд споразумели смо се да нам појављеје послове информација продаје кола за спавање и купет кола. Нашим аутобусима преузимаћемо путнике који долазе пругом. Сагледаћемо, такође, могућности да до почетка сезоне обезбедијемо изјестан број мјеста у камповима. То неће бити шатори нег осистем бунгалова.

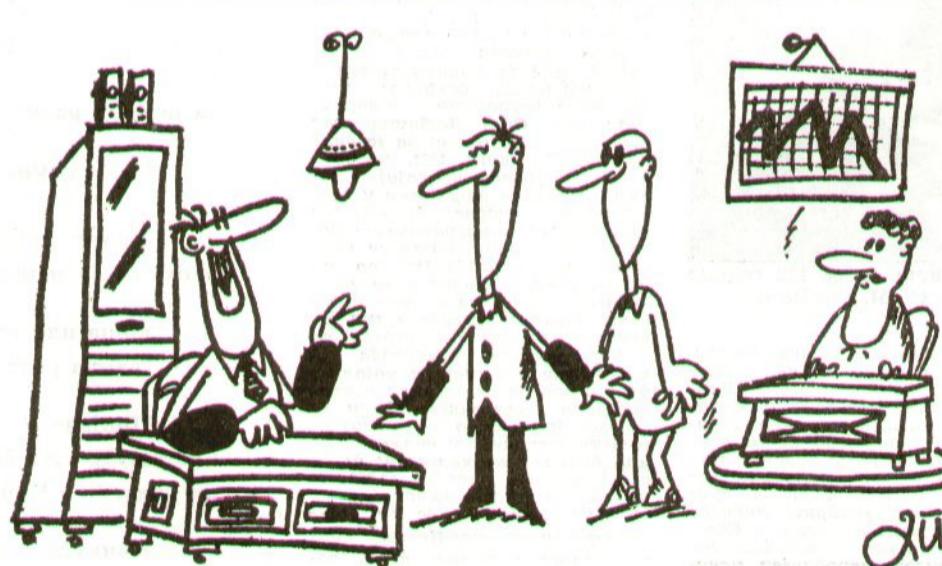
КУРЗИВОМ

НАРУШЕН ПЕДАГОШКИ ПРИНЦИП

Побједници на прошлогодишњем Републичком квизу музичке омладине Црне Горе, екипа из Петровца у саставу: Дубравка Чобреновић, Зорица Пивић и Миодраг Вучинић, ученици Основне школе „Мирко Срзентић“ из Петровца, још увијек чекају на освојену награду — стереомагнетофон. Протекло је девет мјесеци од завршетка такмичења. У међувремену су се петровачки основци и њихова наставница музике Зага Радуловић обратили

како наставница Загорка Радуловић, која је мјесецима даноноћно радила и успјела да спреми ове мали шане да у врлој конкурenciји освоје прво место — један обичан стереомагнетофон и пет дана боравка на БЕМУСУ — београдским музичким свечаностима, већ о грубом нарушању једног од битних педагошких принципа. Не могу да скватим како људи могу да се тако неодговорно односе, посебно када су у питању дјеца. Свака награда има своју одређену сврху, а то је стимуланс, подстицај, надахнуће. При оваквом поступку она губи све те елементе и, чак, постиже супротне ефekte...

— И ја, и дјеца, и још неки грађани из Петровца — наставља наставница Зага — обраћали смо се организаторима писмом, али они нијесу нашли за потребу ни да нам одговоре. Поставили смо питање и Телевизији Титоград — шта је са нашом наградом? У одговору у емисији ТВ гледаоци речено је да је магнетофон упућен, али, по свој прилици, не нама, већ на погрешну адресу. Више се не усуђујем да од те дјеце тражим никакав напор за сличан подвиг. В. С.

— Не знам шта хоће онима из непосредне производње: па петоро нас брине о сваком од њих!
(Д. Патачковић)

СЛЕДНИЦА ПРЕДСЈЕДНИШТВА САВЕЗА КЊИЖЕВНИКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Продубљивати сарадњу

Међународна размјена, њено јачање и продубљавање — биле су тема сједнице Предсједништва Савеза књижевника Југославије која је средином мјесеца одржана у Милочеру.

У уводном излагању Владимира Стојшића истакнуто је да је у задње вријеме међународна културна сарадња знатно боља него раније, али да још увијек нема шема нити разрађених програма по којима би се она одвијала.

Због тога је оцијењено да је неопходно остварити што тјешњу сарадњу с разним друштвеним организацијама која ће допринијети јачању међународних веза и остваривању квалитетне културне размјене. Предвиђено је и одржавање састанка с представницима Социјалистичког савеза на коме би се разматрао програм међународне сарадње, кориговали досадашњи пропусти и где би била разрађена шема по којој би се сарадња одвијала.

На скупу се чуло да убудуће знатно више пажње треба поклањати унапређењу сарадње са земљама у развоју, које до сада готово није било. Наime, чиница је да су наши писци чешће превођени код њих, а да су њихови ствараоци готвото непознати нашој читалачкој публици. С тим у вези, закључено је да на разне културне манифестације код нас не треба позивати једне те исте људе, већ је неопходно сачинити детаљан програм чије ће спровођење смогућити веће учешће писаца из такозваног трећег света. Исто тако, потребно је наћи погодније форме за међународну размјену на књижевном плану.

— Иако се југословенска литература доста преводи у свијету, готово потпуно су изостали контакти с преводионцима из других земаља. Односе с њима треба његовати и продубљивати, што има за циљ квалитетнију интерпретацију нашег стваралаштва у Европи и свијету — рекао је Иван В. Јалић, секретар Предсједништва.

Савез књижевника Југославије нема утицаја на издавачку предузећа, која је на састанку, и то је проблем који не се дosta тешко решавати, с обзиром на то да су се приликом састављања планова издавачки искључиво руководили финансијским моментом.

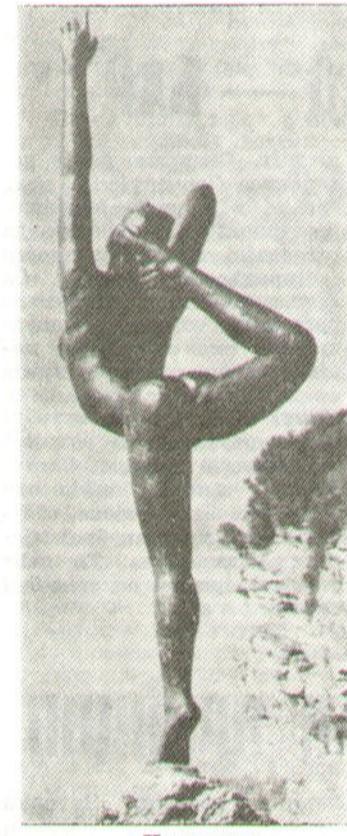
— Морамо остварити утицај на састављање годишњих планова издавачких предузећа — истакао је Срећан Асановић, предсједник Удружења књижевника Црне Горе — како се не би дешавало да имамо сијасет предвода из једне земље, док литература неких народа остаје за нас непозната.

Доста оштрих ријечи упућено је на адресу културних савjetnika и других атаџеа који представљају нашу културу у важним европским и свјетским центрима. Према оцјени овог скупа, међу њима има веома мало писаца и других посленика културе.

— Та значајна мјеста покривају они који имају веома мало заједничког са културом — истакао је Петар Џацић, а то је неуобичајено у свијету. Требало би, коначно, направити списак тих људи, како би се тачно знало ко нас где представља, а сматрам да би ово требало да буде посебна тема о којој ће Предсједништво расправљати.

Закључено је да треба вишше сарађивати са ПЕН клубом и да се направи календар међународних сусрета.

С. Грегорић

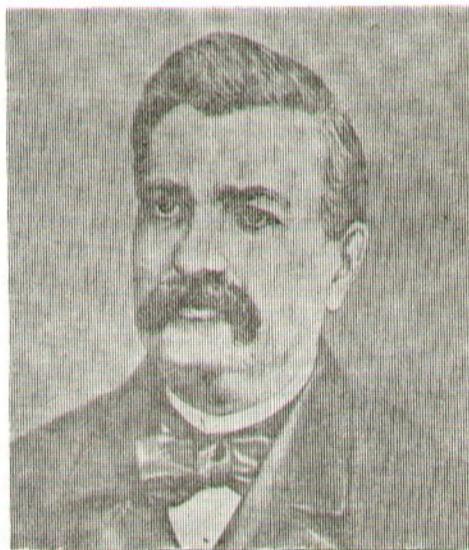

Купачица

уз годишњицу
Љубишиног рођења

БОРАЦ ЗА ЈЕЗИК

(Одломак из Животописа)

29. фебруара навршава се 152 године
од рођења С. М. Љубишића

У племену Љубишину, које је дванаесто у општини паштровској, зна се ово: Почетком XI столећа ишљегла у приморју, с крај ријеке Љубишице из Херцеговине, два брата близанца, која су се смјестила у сред Паштровића, и ту ударила темелј селу Близикуће (близакове куће), где је дана исти племенски Љубишићи становује. Кад је године 1343. Лудвик, краљ унгарски, пошајкоја на вјеру хришћану и четири стотине Паштровића, за Голијем вргом (Тргманом) тек да им се освети стота што су помогли Млечићу да Угрима освоје град Котор, на тој крвавој јејици пао је обезгрављено село и двадесет Љубишића. И даје прича народ да се љутог обољели Лудвик није могао сушом раставити, док му ижеји су Паштровићи послали у столни Багдад об свакоје племену по једног човјека да га опросте. Кад се је г. 1423. предала Млечићи општина паштровска, која је од пропasti српског царства неодвукно сопством управљала, у уговору којег су склопили војвода поморски Францијско Бембо и главари паштровски, па

лајзмо потпис Близака Вазате, откуђе се види да је село и племе с почетка примило име „Близак“, а кућа се Љубишићи нарећла стога што су дошли с ријеке Љубишице. Од овога племена бивало је у разним временима оглашенијих људи, свештеници и помораци, на пример два архимандрита манастира Прасковице, Василије и Сава, која су оба пострадала због својих црквено-народнијих начела... Има Љубишића у Војводини, има их у Америци где су се земаном селили, има их највећи у Херцеговини, и бегао је у Босни...

Еминентни скуп

У МИЛОЧЕРУ ОДРЖАНА ПЛЕНАРНА СЛЕДНИЦА САВЈЕТА АКАДЕМИЈА НАУКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Дана 12. јануара у Милочеру је одржана пленарна сједница Савјета академија наука и умјетности Југославије којом је руководио др Етхем Чамо, предсједник Савјета. У раду овог еminentnog скупа учествовали су и представници Савезног заједништва за вода за међународну научно-техничку сарадњу, Савезног комитета за на-

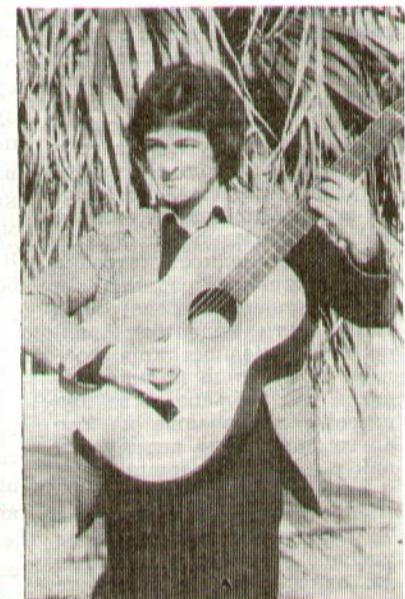
уку и културу, Савезног секретаријата иностраних послова и Заједнице југословенских универзитета. Сједница је била посвећена уз洛зи и мјесту академија наука и умјетности и Савјета академија у новим друштвеним условима, међуакадемијској сарадњи у нашој земљи и сарадњи у области науке и културе на међународном плану.

ОД МАЛИХ НОГУ СА ГИТАРОМ

Наш саговорник је два десетpetогодишњи Исмет Абдовић, музичар у Фолклорном ансамблу „Кањош“, који нам је дискретно саопштио да ових дана прославља свој скромни јубилеј — десетогодишњицу музичког живота, од чега се седам година бави музиком аматерски. Овај вриједни младић са својом гитаром наступа у „Кањошу“ од његовог првог концерта, и већ за собом има преко двије стотине наступа, управо исто толико колико и „Кањош“, успјех овог младог ансамбла. Исмет је уградио дио себе и све хвале и аплаузе које је „Кањош“ покњио, дјелио је с њим.

Још као пионир почео је да музичира у Културно-умјетничком друштву „Будо Томовић“ у Титограду, где је био активан члан тамбурашког оркестра. Био је два пута код Тита 25. маја 1972. године у Београду и 16. фебруара с „Кањошем“ у Милочеру. То су, како нам је рекао, најсренији тренуци у његовом животу.

— Свирам од малих ногу и са гитаром сам, такорећи, одрастао — рекао нам је

Исмет Абдовић

приликом одласка на одслужење војне обавезе. — Волим фолклор и без пјесме и музике не бих могао замислити живот.

Његова највећа жеља је да заврши Вишу поморску школу у Котору, где је уписан као ванредни студент, и да у Армији буде примљен у Савез комуниста.

КОНКУРСНА КОМИСИЈА КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА — БУДВА

расписује

КОНКУРС

за попуну радног мјesta:

ШЕФ РАЧУНОВОДСТВА

Поред општих услова кандидати треба да испуњавају и посебне услове:

виша или средња стручна спрема са најмање 5 година рада у струци.

Пријаве с доказима о стручној спреми и кретању у служби подносе се на адресу Културни центар — Конкурсна комисија — Будва.

Конкурс остаје отворен осам дана од дана објављивања.

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ

УЗ ГОДИШЊИЦУ СМРТИ ВЕЉКА ВЛАХОВИЋА

Зар чекати да зарасту ране

На путу из Прага у Шпанију Вељка Влаховић је у Паризу очекивао први значајни задатак — у писму „Омладини свих народа Југославије“ он пише:

„... Апел наших другова, шпанских студената, упућен студентима свих земаља дошао је и до нас, и ми смо одлучили да се том апелу ода зовемо, и да им помогнемо колико је највише у нашој могућности, а то је да се и ми придржимо шпанским студентима, сељацима и радничима, свесни да, бранећи њихову слободу, бранимо и слободу наших народа. Одлазећи у Шпанију, ми смајамо за своју дужност да свима вама, без обзира на политичку, националну и вјерску припадност, упутимо наш поздрав са поруком да и ви усвајате и борбу за слободу и демократију.“

Тих дана — концентришући пјешадију, артиљерију, тенкове и авијацију — фашисти су били на низу положаја потисли слабо наоружане јединице републиканске владе. Предстојале су кrvаве битке на ријеци Харами, где ће у току два десет и два дана погинути око 35 хиљада бораца са обје стране. И тек што је на ратиште стигла група студената из Прага, у против напад су ступиле четири интнернационалне бригаде. У саставу XV бригаде солидарности налазио се батаљон „Димитров“ у коме је своје

ватрено крштење доживио и друг Вељко Влаховић. Он је у једној од првих битака — света десет дана пошто је ступио на тле Шпаније — тешко рањен, на данашњи дан, 14. фебруара 1937. године — три метка су му прошла кроз плећу, а више њих му је размрскalo лијеву ногу. Касније, док се лижечио у болници у Аликантеј, Вељко је о том рањавању написао свега неколико редакта: „Износиме из прве линије са три ране тешке као олово. Три извора вреле крви причају да су прије неколико минута кроз тијело пројурила три усијана жељеза. Величина кrvavih извора казује да ли су разбојници гађали са дум-дум или са обичним месима. Ми јешали су једне и друге“.

Док је био у болници, пошто му је нога ампутирана, Вељко Влаховић је почeo да учи шпански језик. Писао је чланке за лист „Димитровац“, а касније га, послиje смрти Благоја Паровића — Шмита, и уређивао. Иако непокретан рањеник, он се, како је забиљежио Лазар Латиновић — „није жалио, нити очајавао што је постао тешки инвалид. Износимо нам је доста планова око уздизања кадрова, обавјештавања путем штампе наших бораца у Шпанији, побољшавања веза са омладинским организацијама у Југославији, обавјештавања родитеља погинулих другова и бриге око

тога да се нешто напише о групи студената који су дошли из Праге“.

Иако непокретан рањеник, Вељко Влаховић је једном приликом присуствовао великим митингу у Аликантеј. О том скупу остало је његово сљедеће свједочанство:

„...Дошла је делегација, не да ме зове, већ да ме носи на обласну партијску конференцију, која се одржавала у биоскопској сали. Ље кари сумњиво врте главом. Сав сам у завојима. Један се три пута дневно мијењао. Коломер, бивши радник, комесар Болнице, убеђује љекаре како не ме пажљиво посити. Љекар препушта да одлучи рањеник. За мене је то повратак у живот. Повратак на активан партијски рад. Зар је потребно чекати да зарасту ране? Значи, и овако осакаћем потребан сам друговима, Партији. Свеједно што је то шпанска комунистичка партија. Исто као да је и моја. Боримо се за исте идеале. Једнаких смо мисли и стремљења. Судбина нам је иста. Шпански комунисти налазе се данас у првим борбеним редовима Револуције. Ја треба да им испоручим поздраве солидарности, да својим присуством посједочим да солидарност није празна ријеч. Слајемо се са предлогом делегата.

Уносиме на посилима. Нијесам једини са завојима. Примјењујем још доста затова и штака. Делегати устају. Аплауз од кога се коса дикже. За тренутак се у мислима преносим у велику Физичку салу београдског Правног факултета, у којој су често одјекивали овакви аплаузи.

Већ сам на бини поред Предсједништва. Носила се испрavljaју. Послиje дужег времена очи ми нијесу приковане за плафон, већ за неколико стотина људи који су се окупили да се договоре што треба урадити да се још више помогне фронту. Многи су дошли са фронта, а већина ће послиje конференције опет на разне фронтове. Ова нагла промјена изазива у мени малу вртоглавицу. Осјећам огромно задовољство што први пут, пред оволовим скупом, могу јавно да кажем оно што сам у Београду морао да криjem:

„Братски, борбени, другарски поздрав од чланова Комунистичке партије Југославије, која је заједно са читавим нашим народом, и срцем и мислима, данас заједно са вама!“

Опет урнебесан аплауз. Ријечи извире саме. То је мој први говор на шпанском језику.“

Такав, као у овом писму, и срцем и мислима везан за борбу, био је до kraja живота друг Вељко Влаховић. Ниkad он није имао времена да сачека да му зарасту ране.

Петровац на мору

У почетку би знамен Lastovo
И бедеми тешки да окују море
О зар је противу оца син ратовао
За вино рибу и просторе.

Дереглијом морском стизале братије
За тихим стаништем туђин сезо
Латини, Грци и Германци змије
Трептали су овдје испуњени језом.

Са паштровских гора силазиле чете
Да укреши спокој, вјеру, мир
У име сунца таманили сунцокрете
У име мора пријесљивали шир.

Љубислав МИЛИЋЕВИЋ

Књижевност за дјецу

Књижевност за одрасле и
књижевност за дјецу то су
двојице сестре између
којих нема неке одређене,
чак ни неодређене границе.

Да би писао љубавне пјесме, пјесник треба да буде љубавник своје музе; да би писао ратне пјесме, он треба да буде ратник; да би писао родољубиве пјесме — пјесник своје перо, умјесто у мастило, умаче у капљицу своје крви; а око жели да пише пјесме за дјецу, пјесник мора да се не само за тренутак преобрази у дијете и да свијет око себе и оно о чему дјеци прича сагледа кроз дјеце очи и ослушне на дјеце уши, већ да се из пјесме у пјесму све више поистовијењује са самим дјететом и да у срцу или на врхунцу те игре пређе и физички у зачаране пределе својих снови, своје љубави и своје пјесме...

Књижевност за дјецу јесте једна свакодневна пра-

значна игра коју велика дјеца показују малој дјеци да би им открила и дочарала све љепоте и тајне по про-планцима и увалама дјетињства и да би их што радо-зналије и наоружаније њежношћу превела у груби свијет одраслих и у сам живот, који, иначе, треба још много мијењати и „препрјевавати“ да би опет попримио боју и мириш пјесме и бајке боју, мириш и музiku дјечјег смјеха и дјечјег сна, јер данас, када су пажња и споји дјеце и одраслих препла-њени вјештачким атракцијама и бљутавим вашарским шунд-дрогама свих могућих и немогућих врста и облика — данас још само чиста књижевност за дјецу и љубав оних који је стварају, и оних којима је намирењена, могу да спасу и да подмладе свијет и да претекну и оплемене луду човјекову трку ка стравичној механизацији и роботима!

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Вјештачко сунце

УНЕУТОЉИВО ТЕЖЊИ да открије тајне природе, човјек је постигао забиљујуће резултате, винувиши се на друге планете. Научници се — пише др Ђорђе Телеки — носе мишљу да створе вјештачко сунце, односно да „уништи поћ“ на свим тачкама Земљине лопте. Теоријски гледано, за то постоје могућности. Једно од „рјешења“ било ће да се око Земље створи прстен прашине као око Сатурна. Њене честице би „хватаје“ Сунчеве зраке, који пролазе поред Земље и враћају их ка Земљи, освјетљавајући на тај начин поноћ небо. Може се, чак, израчунати колико би тога прашине требало избацити у простор око Земље, па да у току астрономских ноћи не буде мрака.

Друго „рјешење“, znatno smjeliјe i vеštestruko opasnije, bilo bi stvarati vјешtačko sunce sупротно правом. To bi se, наиме, постигlo na тај начин што bi se na vјешtačkom satelitu поставio цивилски термонукlearni reaktor u коме bi se одигравао процес као у средишту Сунца. При таквом поступку могlo bi se разviti темперaturе od неколико milijuna Целзијусових stepeni, takо da bi taj reaktor stvarno mogao da služi kao dopunski izvor toploge i svjetlosti. Satelit bi se mogao namjestiti takо da vјешtačko sunce bude iznad onih oblasti nad kojima je astronomska noć.

Помоћу ovih i drugih projekata можда bi bilo moguće „ уништити поћ“, али се поставља питање да ли bi se то исплатило. Истинा, у том случају, стално биско имали дај, али не знамо какве би све промјене због тога услиједиле на Земљу. Опасности су сигурно znatno veћe nego што se може i mislati. Prije svega, сигурно bi se povећala средњa toploga Zemљe, што bi proizvркalo toploje leda, повећањe морског нивоа i изменjenu klimu. Ne зна се ni kako bi чovјек i остала жива бића reagovali na te promjene, посебно na nestanak poћi, јer su navikli na ritam smjene dana i noći.

Филмски исцрести

CHARLIE CHAPLIN

Филмски глумац, сценарист, редитељ и композитор, Чарли Чаплин један од највећих умјетника данашњице. Рођен у биједи 1889. године, почeo

је да глуми у путујућим циркусима. У својој двадесетчетвртој години дошао је у Америку. Као један од акционара компаније Junaite, Чаплин је постао „некрунисан краљ“ филмске комедије. Најпознатији су му филмови „Свјетlosti позорнице“, „Потјера за златом“, „Свјетlosti велеграда“, „Модерна времена“, „Циркус“, „Велики диктатор“ и „Господин Верду“.

МАЛИШАН

Завршена припрема у Будви

Будва је од средине јануара до половине фебруара личила на спорови у тренажерима разних боја вјежбали су у парковима на Словенској плажи, на пијеску и на стадиону „Могрен“.

У хотелу „Интернационал“, као што смо писали у прошлом броју, припремали су се првоглигаци „Раднички“ из Ниши и „Раднички“ из Крагујевца, другоглигаци „Ловћен“ из Цетиња, „Лирија“ из Призрене и „Трепча“ из Косовске Митровице, као и члан лиге Косова „Црвена звијезда“ из Гњилана.

— Задовољни смо у потпуности, како пријемом и боравком у овом лијепом хотелу, тако и обављеним припремама — рекли су нам тренери Нишилица и Крагујевчана Ђорђе Качунковић и Зоран Ристић. Боравак у Будви много ће нам помоћи за спремање екипе за пролећне окршаје.

И другоглигаци су радили жестоким темпом. Готово сва ког дана играле су се по двије-три контролне утакмице. Највише је, чини се, од „својих момака“ тражио трећи Цетињана Сретен Богојевић.

— Вјежбали смо и чинично и то нам је толико

драгоцјено — каже он. — Спремамо се за жестоке борбе, мада нам неће бити лако: остали смо без двојице најбољих играча, Мојаша Радоњића и Чеда Милошевића који су појачали титоградску „Будућност“. Но, „Ловћен“ не би био „Ловћен“ када у својим редовима не би имао нове Милошевиће, Ђурковиће, Радоњиће. Зато поручујем: бодове ћемо тек порушити: поготово на Обилића пољани.

И тренер призренске „Лирије“ Шеко Луковић задовољан је напустио Будву. Његов тим се солидно припремио за пролећни старт, а веома интензивно су тренирали и фудбалери „Трепче“ из Косовске Митровице.

Знатне користи имаће „Могрен“ који је са свима одиграо по једну или двије тренинг-утакмице. Стекао се утисак да су фудбалери из Будве играли добро и на

свим мечевима показали заједничку форму. Јасно је да ће настојати да одбране високо треће место. Многи, чак, вјерују, да су они спремни да се упусте у борбу за сам врх табела.

Охрабрујуће вијести стижу и из самог Клуба. Наиме, неколико играча најављивало је одлазак по завршетку јесењег дијела првенства, али, како нас је обавијестио предсједник Клуба, нико од њих до јула неће добити и списницу.

Од бројних утакмица које су игране често по веома лошем времену дosta је страдао тим „Могрена“. Но, то се да поправити, а гостовање овако великоликог броја фудбалских екипа изванредна је шанса за зимски туризам, па зато убудуће треба чинити веће напоре како би Будва у току зиме постала спортски центар.

С. Трговић

ВИШЕ ПАЖЊЕ ЗА НАТАСТВУ

Услужно занатство на будванском ривијери развијало се спорије од туристичке привреде. Може се, чак, рећи да је по слеђењима десетак година назадовало, што, свакако, осиромашује туристичку понуду у Будви.

— Овакво стање пољедица је непостојања одговарајуће политике развоја занатства — кажу у Скупштини општине Будва. Ниска акумулативна способност појединих заната довела је до њиховог изумирања или преоријентације занатлија на уносније послове.

IN MEMORIAM

ДУШАН МИТРОВИЋ

Шестог фебруара премијну је изненада, а два дана касније сахрањен Душан Митровић, један од врсних бораца у току народноослободилачког рата, омиљени друг и пожртвован градитељ нашег самоуправног социјалистичког друштва.

Рођен 1922. године у патријархалној породици, он се од ране младости истицао радом и љубављу према домовини и свему што је врједно људског поштовања. Тако васпитан, Душан је пошао у борбу за ослобођење домовине и радног човјека, и то са читавом својом по родицом. Непосредно пред тринаестоулски устанак постао је члан СКОЈ-а. Као провјерени омладинац, учествује у првим борбама и истичично се храброши и пожртвовањем. Радећи по задатку Партије на овом подручју, он је увијек био спреман да се до kraja жртвује за ослобођење домовине. Захваљујући таквим његовим особинама, 1943. године примљен је у КПЈ. У редовима Пете црногорске пролетерске бригаде учествује у многим биткама и бива заражен као присебан, вјешт и храбар борац. Године 1944. по задатку Партије, упућен је у Корпус народне одbrane. Учествује у чишћењу наше домовине од остатака фашистичких агената, четника,

Комунистичке партије Југославије и један од организатора устанка у Паштровићима, зрачио најљепшим људским особинама све до kraja живота.

Читава Душанова породица била је нераскидивим нитима везана за ослободилач-

ку борбу: два његова стрица, Лаза и Вида, стријељаје су окупатор. Отац му је, зајужњен у логорима Албаније и Италије, са прекоморским бригадама учествовао у борбама за ослобођење наше земље. Душанова мајка Анита, мајчинским срцем и не надмашном љубављу, пазила је и помагала све наше борце као своју рођену дјепу, па су је зато и звали партизанском мајком. Њихова кућа је за читаво вријеме рата била сигурна партизанска база.

Послије ослобођења домаћине Душан се приhvата заједничким десетака на њеној обнови и изградњи. Учествовао је у изградњи жељезничких пруга Брчко-Бановићи, Шамац — Сарајево, Никшић — Титоград и на многим другим акцијама. Биран је за скретарја Основне организације Савеза комуниста у Светом Стефану и више пута у општинске форуме друштвено-политичких организација. После десетак година радио је, као и увијек до тада предано и упорно, у Светом Стефану, где се одликовао као вриједан, марљив и предан радник кога су ради тих особина вољели и цијенили не само радни људи овог kraja него и многоbrojni гости који су боравили у објектима предузета „Свети Стефан“.

КАКО СЕ ЛИЈЕЧИ ГОЈАЗНОСТ

ГОЈАЗНОСТ СЕ ЛИЈЕЧИ ЕФИКАСНО једино смањивањем калоричне вриједности оброка уз истовремено предузимање одређених мјера у циљу обуздавања апетита и повећања физичке активности.

Много је лакше одржавати нормалну, него смањивати претjerану тјелесну тежину. У сваком случају, морамо се обратити љекару за савјет, али успјех у лијечењу зависи, у првом реду, од воље и стрпљивости гојазних особа да се подвргну дијети. Улога љекара је да код одраслих особа отклони етичке узroke који изазивају појачан апетит. Јекар треба да убиједи пацијента да гојазност није само естетски дефект, него и узрок многобројних поремећаја у организму који могу да доведу до тешких пољедица.

Родитељи гојазне дјеце треба да схвате да повећање тјелесне тежине не представља никакав бедем против болести него баш обратно. Гојазне особе морају знати да је циљ дијете за мршављење од пресудног значаја за одржавање њиховог здравља.

Основа калорија у дијети за мршављење треба да чини месо, изузев свињског, као и воће и поврће, осим грожђа и смокаве. Угљени хидрати у виду шећера, слаткиша, хљеба и других тијеста непријатељ су број један за гојазне особе, јер, ради краткотрајног смиривања глади, изазивају у гојазних стањима осећај гладовања. Наиме, већ два до три сата послије узимања оваквих намирница јавља се појачан апетит, што је условљено реакцијом организма на ову врсту хране. У погледу количина масти у дијети за мршављење мишљења су подијељена.

Дуготрајни осећај ситости који изазива мајска храна био би користан фактор за уклањање мучног осећаја глади код гојазних особа у вријеме када одржавају дијету за мршављење. Међутим, у складу резерви и штетног дејства холестерола на крвне судове, масти у храни треба ограничивати на мале количине, и то употребљавати уље или маргарин. Што се тиче млијека и млијечних производа, такође, треба бити умјeren. Сир да буде поснији и мање слан. Свежа риба или мршаво месо треба да буду највише заступљени у дијети.

Ако се ради о умјерено дебелим особама, приближавајући идеалној тјелесној тежини треба да је постепено, с тим да мјесечни гubitak не буде већи од два до три килограма, док код врло дебелих лица тај гubitak може да износи пет до седам килограма у току мјесеца.

Велику популарност у лијечењу гојазности стекли су прелудин и још неки љекови за мршављење, али њихово је дејство краткотрајно, а смањење тјелесне тежине мање изражено него послиje одређене дијете. Поред тога, не треба заборавити да ова врста љекова може проузроковати озбиљне емотивне и психичке поремећаје код осећљивих особа, па они уличују имају релативно малу улогу. Психотерапија и дијетске мјере представљају најбоље средство за отклањање гојазности. Дијету треба комбиновати са умјереним физичким радом. У том случају, уз одговарајућу самодисциплину, може се постићи идеална тјелесна тежина у свим оним случајевима где је претjerano узимање хране узрок гојазности.

Др Војислав ФРАНИЋЕВИЋ

ЗАХВАЛНИЦА

Поводом тешке трагедије која је задесила породицу Ђулибрк у насељу Подкошљун у Будви у ноћи између 21. и 22. јануара ове године, у којој је шездесетогодишњи Славко Ђулибрк изгубио живот од гушења проузрокованог бутаном, а његов син Мило (26) у критичном стању пребачен у копорску болницу, где му је, уз велико залагање медицинског особља, спашен живот, овим путем жељимо да се захвалимо: Др Петру Зецу из Будве, колективу Медицинског центра у Котору на чelu с примаријусом Др Бранком Шутиловићем и медицинском сестром Агnez, који уложише максималне напоре и нашег Мила истргоше из чејусти смрти.

Такође се захваљујемо колективу основне организације уздруженог рада „Авале“ — Будва и друговима из Одјељења СУП-а Будва, који су нам у нашој несрћи пружили свесрдну помоћ.

Посебну захвалност дугујемо власнику стана Иву Лазовићу и његовој супрузи Дари, Јову Лазовићу и Јубици, као и читавој породици Лазовића, затим Милени и Милутину Петићу, милиционерима Миловану Табашу и Гавру Драшковићу, комшијама Пере Савуљеву, Милошу Колаковићу, Нику и Душану Ратковићу.

Захваљујемо се и свима другима који нам на било који начин изјавише саучешће и покушаše да нам пруже помоћ у нашој тешкој невољи.

Породице: Кузман и Ђулибрк